

BBABAC 5 – Bacheloroppgave med forskningsmetode

Bacheloroppgave

Samvær etter omsorgsovertakelse



Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

Stavanger, 11. mai 2022

Kandidatnummer 5121

Antall ord: 11592

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema	4
1.2 Oppgavens formål	5
1.3 Presentasjon av problemstilling	5
1.4 Begrepsavklaring.....	6
2.0 Faglig bakgrunn.....	7
2.1 Barneverntjenestens juridiske handlingsrom	7
2.2.1 Barnets beste	7
2.2.2. Det biologiske prinsipp	8
2.2.3 Tilknytning- og relasjonskvalitet	8
2.2.4 Barnets rett til medvirkning.....	9
2.2.5 Mildeste effektive inngripen	9
2.2.6 Samværsretten i § 4- 19.....	9
2.2.7 Barneverntjenestens oppgaver i forbindelse med samvær	10
2.3 Anerkjennende relasjoner.....	12
2.3.1 Dialektisk forståelse av relasjoner.....	12
2.3.2 Anerkjennelse i relasjoner	12
2.3.3 Subjekt-subjekt eller subjekt-objekt.....	13
3.0 Metode.....	14
3.1 Valg av metode.....	14
3.2 Litteraturstudie	15
3.3 Fordeler og ulemper ved litteraturstudie	16
3.4 Datainnsamling.....	16
3.5 Inklusjons- og eksklusjonskriterier	17
3.6 Analyse.....	18

3.7 Validitet og reliabilitet	19
4.0 Presentasjon av funn og drøfting.....	20
4.1 Behov for trygghet	20
4.1.1 Samvær i slektsfosterhjem	20
4.1.2 Regler for samværene.....	22
4.2 Medvirkning i planleggingen av samvær	23
4.2.1 Foreldrenes ønske om å medvirke.....	24
4.3 Samværsordningen må tilpasses det enkelte barn	25
4.4 Samarbeid og forholdet mellom fosterforeldre og biologiske foreldre	25
4.4.1 Anerkjennelse og støtte	26
4.5 Informasjon og forberedelse i forbindelse med samværene.....	27
4.5.1 Forberedelse og informasjon til barnet.....	27
4.5.2 Forberedelse og informasjon til fosterforeldrene og foreldrene.....	28
5.0 Oppsummering og avslutning	30
6.0 Litteraturliste	32
Vedlegg 1 - Oversiktstabell.....	36

1.0 Innledning

Ulike medier har de siste årene satt søkelyset på norsk barnevern, og praksisen rundt omsorgsovertakelser. Det har kommet frem at Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg (EMD) har rettet skarp kritikk mot norsk barnevern. EMD har i flere dommer slått fast at Norge har brutt menneskerettskonvensjonens artikkel 8 om retten til familieliv (Bufdir, 2021). Ifølge Barne, ungdoms og familiedirektoratet (heretter Bufdir) går noe av denne kritikken ut på at det norske barnevernet ikke tilrettelegger godt nok for at foreldre som har mistet omsorgen kan få barna sine tilbake (Bufdir, 2021).

Minimumssamvær mellom barn og biologiske foreldre blir fastsatt i fylkesnemnda, og har ofte et omfang på 4-6 samvær i året. En vanlig begrunnelse for at det settes inn lite samvær er at barnet skal få tid og ro til å knytte seg til fosterfamilien og finne seg til rette på det nye stedet (Gerds-Andersen, 2020 s. 139-140). På den andre siden kan lite samvær bety at båndet mellom foreldre og barn svekkes. I følge Bufdir (2021) har Høyesterett nå gjort det klart at staten har en plikt til å arbeide aktivt for at relasjonen mellom barn og foreldre opprettholdes, slik at muligheten for tilbakeføring øker. Høyesteretts føringer gjør at barneverntjenestene rundt om i landet kan måtte gjøre noen endringer i hvordan de arbeider med barn i fosterhjem, og hvordan de tilrettelegger for samvær med foreldre. Mye taler dermed for at det fremover kan bli lagt opp til mer samvær i mange saker. Med denne oppgaven ønsker jeg derfor å se på hvordan man kan skape god kvalitet i samværene mellom foreldre og barn etter omsorgsovertakelse.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Temaet for denne oppgaven er altså samvær mellom barn og foreldre etter omsorgsovertakelse. Inspirasjonen til å skrive om dette temaet fikk jeg da jeg hadde praksis i barneverntjenesten. Gjennom praksis ble jeg kjent med en sak der en mor var i ferd med å miste omsorgen for datteren sin. Datteren var midlertidig plassert hos slekt, mens saken pågikk. Som student fikk jeg ansvar for å ha tilsyn når mor og datter hadde samvær. Dermed fikk jeg et innblikk i det komplekse forholdet mellom dem. Jeg opplevde et barn som gledet seg til å få treffe mamma, samtidig som hun gruet seg for hvordan møtet med mamma ville bli. Jeg fikk også oppleve en mor som gjorde så godt hun kunne for å skape gode stunder sammen med barnet sitt, på tross av at hun befant seg i en svært vanskelig livssituasjon. Dette

fikk meg til å tenke over de vanskelige avgjørelsene som ligger bak ulike samværsordninger, og hvor enorme konsekvenser de har for både barn og biologiske foreldre sitt liv. Jeg tenker derfor at kunnskap om hvordan man kan tilrettelegge for gode samvær er viktig i arbeidet med å lage samværsplaner for barn i fosterhjem.

1.2 Oppgavens formål

Undersøkelser av barns erfaringer med samvær viser at det er vanskelig for barn å uttrykke seg om egne tanker og følelser rundt samværsordningene (Haugli og Havik, 2010, s.74). Fosterbarn står gjerne i en situasjon der de er nært knyttet til både biologiske foreldre og fosterforeldre. I en slik situasjon kan det være vanskelig for barnet å uttrykke sine tanker og følelser om samvær, fordi det potensielt sett kan skape konflikter som fører til ubalanse i forholdet mellom familiene (Haugli og Havik, 2010, s. 75). Haugli og Havik henviser til en studie utført i 2008 av Egelund et al, der de spurte 80 fosterhjemsplasserte elleveåringer om samværet med foreldrene. Her kom det frem at halvparten av de spurte svarte at de synes at de hadde «passe mye» samvær. Så godt som ingen av barna ønsket mindre samvær, mens flere av barna i undersøkelsen ønsket mer samvær (Haugli og Havik, 2010, s. 76). Det at barn har vanskelig for å uttrykke seg om hvordan de ønsker at samværsordningene med foreldrene skal være, understreker at det er et behov for at de voksne rundt barnet har kunnskap om hva man bør vektlegge i arbeidet med samværsordninger. Samvær kan være et viktig utgangspunkt i arbeidet med å opprettholde en relasjon mellom foreldre og barn, også i saker der tilbakeføring ikke er realistisk. Jeg ønsker med denne oppgaven å frembringe kunnskap om samvær som kan være til nytte i arbeidet med fosterbarn og deres familier.

1.3 Presentasjon av problemstilling

Med utgangspunkt i nevnte tema, har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

Hvordan kan barneverntjenesten legge til rette for gode samværsordninger mellom foreldre og barn etter omsorgsovertakelse?

Denne problemstillingen vil bli besvart gjennom en litteraturstudie der fire vitenskapelige artikler benyttes. Jeg ønsker å få et så helhetlig svar på problemstillingen som mulig. Det innebærer at jeg vil forsøke å sammenfatte erfaringer fra både barn, sosialarbeidere og biologiske foreldre, for å finne ut hva de mener skal til for å skape gode samværsordninger.

På denne måten ønsker jeg å komme frem til kunnskap om hvilke faktorer som kan bidra til å skape gode samværsordninger mellom plasserte barn og deres foreldre.

1.4 Begrepsavklaring

Gode samværsordninger – Med samvær menes fysiske møter mellom barn og biologiske foreldre. Fylkesnemnda fastsetter et minimumssamvær, ofte 4-6 ganger i året.

Barneverntjenesten kan øke dette samværet, men kan ikke innskrenke det (Collin-Hansen, 2019, s. 420). Med samværsordning menes hyppigheten av samværene, men også andre faktorer, som hvor lenge av gangen, hvor samværet finner sted, hvordan samværene planlegges i forkant og samværets innhold. I tillegg til andre mulige faktorer som påvirker kvaliteten på samværene. Med at samværsordningene skal være *gode*, menes det at barnet skal ha en positiv opplevelse av kontakten med foreldrene, og at samværene skal tilføre noe godt i det enkelte barns liv. Jeg stiller meg også bak Hege Sundt sin beskrivelse av gode samværsordninger, som er at samværsordningen skal bidra til å hjelpe barnet til «(...) å finne en plass i fosterfamilien samtidig som barnet beholder eller får en hensiktsmessig plass i sin familie, og at det viser at det trives og utvikler seg» (Bunkholdt, 2016, s. 428).

Omsorgsovertakelse - En omsorgsovertakelse er et av barneverntjenestens aller mest inngripende tiltak, som innebærer at den daglige omsorgen for barnet tas fra de biologiske foreldrene. Når en omsorgsovertakelse har funnet sted, er det kommunen som har omsorgen for barnet. Omsorgen ytes da eksempelvis av fosterforeldre, eller ulike typer barnevernsinstitusjoner på vegne av kommunen. Vilåårene for omsorgsovertakelse finner man i §4-12 i barnevernloven. En omsorgsovertakelse skal i utgangspunktet være et midlertidig tiltak, med mål om at barnet skal tilbakeføres til sine biologiske foreldre.

2.0 Faglig bakgrunn

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere teori om hvilket juridisk handlingsrom barneverntjenesten har når det gjelder samvær etter omsorgsovertakelse. Jeg vil også presentere Anne-Lise Løvlie Schibbye sin forståelse av anerkjennende relasjoner. Jeg vil senere i oppgaven bruke denne faglige kunnskapen i drøftingen av funnene, for å diskutere hvordan barneverntjenesten kan legge til rette for gode samværsordninger.

2.1 Barneverntjenestens juridiske handlingsrom

For å kunne besvare problemstillingen om hvordan barneverntjenesten kan tilrettelegge for gode samværsordninger, er det nødvendig med kunnskap om hvilke rammer barneverntjenesten arbeider innenfor, og hvilke muligheter og begrensninger barneverntjenesten har i arbeidet med samværsavtalene. I denne delen av oppgaven vil jeg derfor gå nærmere inn på de ulike prinsippene som lov 7. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) bygger på. Jeg vil også se på hva som konkret er barneverntjenestens sin oppgave når det gjelder samvær etter omsorgsovertakelse.

Barnevernloven er styrende for arbeidet som gjøres i de kommunale barneverntjenestene. Det er også i barnevernloven at man finner bestemmelsene om samværsretten etter en omsorgsovertakelse har funnet sted. Barnevernloven bygger på noen rettslige prinsipper som jeg vil gjøre nærmere rede for under. Rettslige prinsipper er forklart i NOU 2012: 5 som en form for tungtveiende retningslinjer som ikke angir bestemte resultater, slik som en regel ville gjort. Prinsippene kan i den forstand forstås som generelle normer, som holder seg over tid, selv om samfunnsforhold og rettsordninger endrer seg (NOU 2012: 5, s. 40-41).

2.2.1 Barnets beste

Barnets beste er et prinsipp som man finner igjen blant annet i barnekonvensjonens artikkel 3 og barnevernloven § 4-1. Prinsippet om barnets beste er overordnet, og skal ligge til grunn for alt barnevernfaglig arbeid, og alle handlinger som berører barn (Brottveit, 2013, s. 27). I dette ligger det også at barnets beste veier tyngre enn foreldrenes ønsker og behov. Altså skal man sette barnets beste over foreldrenes interesser dersom dette ikke er sammenfallende (Bie, 2014, s. 70). Ifølge Brottveit (2013, s. 21) skal prinsippet om barnets beste styre alle tiltak og avgjørelser som tas i en barnevernssak, eksempelvis vil det ha betydning for hvordan man

planlegger og gjennomfører en samtale med barn og familie (Brottveit 2013 s. 27). Brottveit (2013, s. 22) er opptatt av at man som barnevernsarbeider må se barnet, og anerkjenne at barnet er en viktig kilde til kunnskap om hvordan barnet har det, og hva som er best for barnet. Kunnskap om barnets situasjon og behov er avgjørende for at barnevernet skal kunne fatte beslutninger som er til det beste for barnet (Brottveit, 2013, s. 22). Barn og familier er naturlig nok ulike, og hva som vurderes som barnets beste vil derfor variere (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 28). Dermed må barneverntjenesten komme frem til hva som er det beste for hvert enkelt barn ved å gjøre individuelle, helhetlige og skjønnsmessige vurderinger ut fra den situasjonen barnet er i (Bie, 2014, s. 70).

2.2.2. Det biologiske prinsipp

Det biologiske prinsipp er ikke nedfelt i loven slik som eksempelvis prinsippet om barnets beste. Likevel kommer det frem blant annet i barnevernlovens bestemmelser som omhandler omsorgsovertakelse og retten til samvær (NOU 2012: 5, s. 41). I følge Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 30) har det biologiske prinsipp blitt forstått som at barn i utgangspunktet skal vokse opp i egen familie, sammen med foreldrene sine. Videre forklarer Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 30) at retten til samvær og opprettholdelse av kontakten mellom barn og foreldre etter en omsorgsovertakelse, har sitt utspring fra prinsippet om biologiske bånd. I NOU 2012: 5 (s. 50) blir det beskrevet at kontakten mellom barn og foreldre etter omsorgsovertakelse også har en egenverdi for barnet. Dette blir begrunnet med de sterke båndene som finnes mellom foreldre og barn (NOU 2012: 5, s. 50).

2.2.3 Tilknytning- og relasjonskvalitet

Som en motsetning til prinsippet om biologiske bånd, har vi prinsippet om tilknytning- og relasjonskvalitet. Dette prinsippet er nytt, og i NOU 2016: 16 (s.49) blir det stilt spørsmål om dette nå gjelder som ett av prinsippene som er underliggende prinsippet om barnets beste. Det blir skrevet at «*Enkelte uttalelser i underrettspraksis kan tilsi at dette er tilfelle*» (NOU 2016: 16 s. 49). Bunkholdt og Kvaran forklarer at det i mange tilfeller blir lagt for mye vekt på det biologiske prinsipp, i spørsmål om barn kan bli boende hjemme eller ikke. Dette kan føre til at barn blir boende hjemme med foreldrene, under for dårlige oppvekstvilkår (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 29). Det såkalte Raundalenuutvalget som utredet det biologiske prinsipp i NOU 2012: 5, foreslo på bakgrunn av nyere forskning om tilknytning, at tilknytningskvalitet skulle inn som et grunnlag for vurderinger gjort av barneverntjenesten. Utvalget ønsket at tilknytningskvalitet skulle vektlegges i saker som handler om bosted, samvær og tilbakeføring etter omsorgsovertakelse (NOU 2016: 16, s. 49). Eksempelvis vil dette prinsippet kunne føre

til at barn ikke blir tilbakeført til sine biologiske foreldre, dersom det blir vurdert at de har knyttet seg sterkere til fosterhjemmet.

2.2.4 Barnets rett til medvirkning

I barnekonvensjonens artikkel 12 blir det slått fast at barn har rett til å medvirke i saker som angår barnet selv. Dette prinsippet kommer også frem i barnevernloven § 1-6. Barnets rett til å medvirke innebærer at barn skal få tilstrekkelig informasjon, og mulighet til å si sin mening før avgjørelser blir tatt. Barnets mening skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 30). Selv om barnet har rett til å bli hørt, betyr ikke det at barnet har rett til å bestemme, men at barnets mening blir tatt i betraktning før avgjørelser fattes (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 31).

2.2.5 Mildeste effektive inngripen

Prinsippet om mildeste effektive inngripen handler om at tiltak og inngrep som gjøres av barneverntjenesten, ikke skal være mer inngripende enn det som er nødvendig (Bunkholdt og Kvaran 2015, s. 30). Et eksempel på minste inngreps prinsipp kommer frem i barnevernloven § 4-12 andre ledd, der det heter at dersom et barn kan hjelpes med hjelpetiltak i hjemmet, så skal man ikke gå for mer inngripende tiltak, slik som en omsorgsovertakelse ville vært (barnevernloven, 1992, § 4-12).

2.2.6 Samværsretten i § 4- 19

Etter at en omsorgsovertakelse har funnet sted, blir samværet regulert i barnevernlovens § 4-19, som jeg gjør nærmere rede for her.

I barnevernlovens § 4-19 første ledd blir det fastsatt at barn og foreldre som et utgangspunkt har rett til samvær med hverandre (Bvl, 1992, § 4-19). Dette kommer av at den rådende oppfatningen om at det å vokse opp i egen familie har en egenverdi. I tilfeller der det ikke er mulig for barn å vokse opp sammen med sine foreldre, skal man likevel sørge for at de opprettholder kontakt (Sundt, 2016, s. 426).

Paragrafens andre ledd forklarer at det er fylkesnemnda som har vedtaksmyndighet til å bestemme omfanget av samværet (Bvl, 1992, § 4-19). Sundt (2016, s. 426) forklarer at barneverntjenesten også skal fremme forslag om minimumssamvær når de fremmer sak om omsorgsovertakelse av et barn. Barneverntjenesten skal begrunne hvorfor de anbefaler den gitte samværsmengden, og barneverntjenesten kan selv velge å øke samværet, eller gjøre det mer fleksibelt, uten at det fremmes sak i fylkesnemnda (Sundt, 2016, s. 426). Dersom noen av partene ønsker mindre samvær, må dette opp til ny behandling i fylkesnemnda. Fylkesnemnda

kan også ifølge § 4-19 andre ledd bestemme at det ikke skal være samvær, dersom det vurderes som det beste for barnet (Bvl, 1992, § 4-19).

I paragrafens tredje ledd slås det fast at andre som har hatt omsorg for barnet før omsorgsovertakelsen fant sted, kan kreve at fylkesnemnda skal vurdere om de har rett til samvær med barnet, og eventuelt hvor mye samvær de skal ha (Bvl, 1992, § 4-19). I paragrafens fjerde ledd gis også øvrige slektninger som barnet har en tilknytning til, mulighet til å kreve at fylkesnemnda tar stilling til om de skal ha rett til samvær (Bvl, 1992, § 4-19). Dette har de kun anledning til dersom minst en av foreldrene er døde, eller at minst en av foreldrene ikke har rett til samvær, eller at samværet er veldig begrenset. NOU 2012: 5 (s. 102) presiseres det at barneverntjenesten har anledning til å godkjenne samvær mellom barnet og øvrig familie, dersom det vurderes til å være til barnets beste.

I paragrafens femte ledd begrenses muligheten til å kreve ny sak om samværsrett for private parter, til at det må gå minst ett år mellom hver gang fylkesnemnda vurderer samværet (Bvl, 1992, § 4-19). Private parter kan ifølge NOU 2012: 5 (s. 102) eksempelvis være foreldre eller andre nære.

Fylkesnemnda har også anledning til å sette ulike vilkår for hvordan samværene skal foregå (Sundt, 2016, s. 427). Eksempel på slike vilkår kan være at det blir satt inn tilsyn under samværene, eller at samværene holdes på et nøytralt sted. Det kan også være at det stilles krav til at foreldrene ikke skal virke ruspåvirket under samvær (Sundt, 2016, s. 427). Hensynet til barnets beste skal ligge til grunn i vurderingen om det skal settes inn slike vilkår for samvær (Sundt, 2016, s. 427).

2.2.7 Barneverntjenestens oppgaver i forbindelse med samvær

Barneverntjenesten har en rekke oppgaver og plikter i forbindelse med samvær etter omsorgsovertakelse. I arbeidet med å forberede sak om omsorgsovertakelse for fylkesnemnda, skal barneverntjenesten også ta stilling til om det i det heletatt bør være samvær, hvilket omfang eventuelt samvær bør ha, og eventuelle restriksjoner for samværene (Haugli og Havik, 2010, s. 22). Barneverntjenesten har anledning til å engasjere psykolog som sakkyndig for å gjøre en vurdering av hvilket omfang og organisering samværet bør ha, men barneverntjenesten er ikke pliktig til å bruke sakkyndiges vurderinger i det forslaget de legger frem til fylkesnemnda (Haugli og Havik, 2010, s. 23). I fylkesnemnda stiller saksbehandler fra barneverntjenesten som representant for kommunen. Saksbehandlers oppgave i nemnda, er blant annet å legge frem et begrunnet forslag om samværsordning, samt å argumentere for

hvorfor denne samværsordningen er tilrådelig (Haugli og Havik, 2010, s. 23). Rød (2014, s. 26) er opptatt av at barneverntjenesten må kunne faglig begrunne og argumentere for sine synspunkter og avgjørelser. Saksbehandleren fra barneverntjenesten bør også kunne legge frem hvilken informasjon og hvilke vurderinger som ligger til grunn for det forslaget som fremlegges for fylkesnemnda (Rød, 2014, s. 21).

Når beslutningen om samvær har blitt avgjort i fylkesnemnda, er det barneverntjenestens oppgave å utforme en mer detaljert og tilrettelagt samværsplan, som er tilpasset forhold ved barnet, foreldrene og fosterforeldrene (Haugli og Havik, 2010, s. 13). Samværsplanen skal utarbeides i samarbeid med foreldrene og fosterforeldrene, og skal inneholde tid for samværene, hvor samværene skal være, og hvor lenge de skal vare (BLD, 2010, s. 8). Barnet har også rett til å si sin mening om samværsavtalen, og barnets uttalelser skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet (BLD, 2010, s. 8). Samværsavtalen skal utformes innenfor rammene av fylkesnemndas vedtak. Likevel har barneverntjenesten anledning til å godkjenne mer samvær, eller mer fleksibelt samvær enn det som er besluttet i fylkesnemnda, dersom de vurderer det som det beste for barnet (Bunkholdt, 2016, s. 426). Slik utvidelse av samværet skal først drøftes med barnet og fosterforeldrene (BLD, 2010, s. 8). Avgjørelser som blir gjort om samvær bør ifølge Haugli og Havik (2010, s. 66) vurderes kontinuerlig av barneverntjenesten, og justeres etter hvert som situasjonen og relasjonene til de berørte endrer seg. Slike jevnlig evalueringer av samværsordningen vil kunne bidra til at samværene støtter barnets utvikling og trivsel, samtidig som det minsker faren for at barnet opplever samværene som noe negativt (Haugli og Havik, 2010, s. 66).

Barneverntjenesten har også et oppfølgingsansvar i fosterhjemmet, og skal bidra til å gi råd og veiledning til fosterforeldrene ved behov, i tillegg til at de skal besøke fosterhjemmet minimum fire ganger i året, der de også skal prate med barnet (NOU 2018: 18, s.15). Barneverntjenesten skal altså ha jevnlig kontakt med fosterhjemmet, og en viktig del av kontakten vil gå ut på å gi råd og veiledning i forbindelse med foreldresamvær, og tilrettelegge for gode samvær (Haugli og Havik, 2010, s. 24). I tillegg har barneverntjenesten rolle som kontrollør. Det innebærer at det er barneverntjenestens ansvar å sikre at samværsavtalen blir oppfylt, og jevnlig vurdere hvordan barnet blir påvirket av samværene (Haugli og Havik, 2010, s. 24).

2.3 Anerkjennende relasjoner

Anne-Lise Løvlie Schibbye er en norsk psykolog og psykoterapeut, som er kjent for sin forståelse av relasjoner og anerkjennelse i relasjoner. Hennes relasjonsforståelse er inspirert primært av de tyske filosofene Hegel og Kierkegaard (Schibbye, 2015).

2.3.1 Dialektisk forståelse av relasjoner

Dialektikk er ifølge Schibbye (2015) relevant for hvordan man forstår både relasjoner og anerkjennelse. Møller (2012, s. 38) forklarer at den dialektiske relasjonsteorien bygger på et eksistensialistisk-fenomenologisk grunnlag. Dette grunnlaget fremhever at individet eier sine egne erfaringer og opplevelser, og har et behov for å bli møtt med dette som utgangspunkt for å kunne lære og utvikle seg (Møller, 2012, s. 38). Dialektikken ligner også på eksistensialismen i oppfattelsen av mennesket som uferdig og uforutsigbart, og at man ikke kan forstå mennesket uavhengig av sin sammenheng (Schibbye, 2009, s. 38). Schibbye (2009, s. 40) forklarer at dialektikken betegner at det alltid er to eller flere sider i relasjoner, og at mennesker er unike, selv om vi samtidig er en del av gjensidige forhold til andre. Måten vi forstår oss selv påvirker de relasjonene vi er en del av (Schibbye, 2009, s. 40). Møller (2012, s. 37) forklarer dette med at måten vi blir møtt og forstått av andre mennesker skaper et utgangspunkt for hvordan vi ser på oss selv. Hvordan vi reagerer i møte med andre, hvordan vi fremstår og hvordan vi tar initiativ vil altså være påvirket av både tidligere relasjonserfaringer og samspillet som skjer her og nå (Møller, 2012, s. 37).

2.3.2 Anerkjennelse i relasjoner

Schibbye (2009, s. 257-258) er opptatt av hvilken betydning man legger i ordet anerkjennelse. I dagligtale bruker man gjerne ordet anerkjennelse for å beskrive ros, belønning eller beundring. Schibbys forståelse av anerkjennelse er inspirert av filosofen Hegel, som forstår anerkjennelsesbegrepet som en verdsettelse av den andre (Schibbye, 2009, s. 259). Schibbye (2009, s. 259) forklarer at hun forstår anerkjennelse som noe en *er*, og ikke noe en *har*. Altså at en er anerkjennende når man er i stand til å se den andre, hans innerste opplevelser og verdsette han fordi han er et medmenneske. Slik sett er anerkjennelse en måte å være sammen med andre mennesker på (Schibbye, 2009, s. 259).

Anerkjennelse har ifølge Schibbye (2009, s. 43) en viktig rolle når det kommer til gode relasjoner. Gjensidig anerkjennelse handler om at begge parter i relasjonen kan se den andre fra den andres ståsted, noe som krever at man forflytter seg fra å se verden fra eget perspektiv, til å se verden fra den andres perspektiv (Schibbye, 2009, s. 43). Slik sett kan anerkjennelse

forstås som et overordnet menneskesyn, der man har en grunnholdning om at man søker å innta andre menneskers perspektiv, og forstå andres opplevelser og følelser. Samtidig anerkjenner man den andres rett til egen opplevelse, og at man ikke kan vite mer om den andre enn det han selv vet (Schibbye og Løvlie 2017, s. 49). Dette henger tett sammen med å ha et såkalt subjekt-subjekt syn på mennesker, som står i motsetning til subjekt-objekt relasjoner (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 48).

2.3.3 Subjekt-subjekt eller subjekt-objekt

Subjekt-subjekt syn og subjekt-objekt syn, benevner to ulike måter å møte andre mennesker på. Dersom man har et subjekt-objekt syn på mennesker, vil man ifølge Schibbye (2009, s. 33) se seg selv som et subjekt med egne tanker, opplevelser og handlinger, og den andre som et objekt. Når man ser på den andre som et objekt, betyr det at man i større grad legger vekt på ytre karaktertrekk og atferd, i stedet for å fokusere på den andres opplevelse (Schibbye, 2009, s. 33). Når man forstår relasjoner i lys av dialektikk og anerkjennelse, møter man gjerne mennesker med et subjekt-subjekt syn (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 51). I Forståelsen av andre mennesker som subjekter ligger det en anerkjennelse av at de har sin egen indre verden av tanker, meninger, opplevelser og oppfatninger. Dersom man ikke anerkjenner dette, fratrar man på mange måter den andres evne til å ha et syn på seg selv (Schibbye, 2009, s. 36). Når et barn utvikler seg til et subjekt, får det en forståelse av egne grenser og egne behov, og man får tak i sin egen vilje, handlekraft, og følelse av tilstedeværelse (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 52).

3.0 Metode

Det finnes et mangfold av ulike metoder man kan benytte seg av for å løse ulike problemstillinger. Metodens hensikt er å fungere som et redskap for å finne svar på en problemstilling (Dalland, 2017, s. 54). Altså forteller metodevalget noe om hvordan man skal gå frem for å finne svar på en problemstilling eller tilegne oss ny kunnskap. I denne oppgaven har jeg valgt litteraturstudie som metode, og jeg vil straks komme nærmere inn på hva det innebærer. Jeg vil også forklare og begrunne hvorfor jeg har valgt litteraturstudie som metode for å besvare min problemstilling.

3.1 Valg av metode

Det er ikke slik at det finnes bare én riktig metode som kan bidra til å finne svaret på en gitt problemstilling. Før man starter arbeidet med en oppgave, må man altså foreta et valg av metode (Dalland, 2017, s. 54). Ifølge Dalland (2017, s. 54) krever dette valget at man tenker nøye gjennom hva som vil være den ideelle metoden for å svare på nettopp denne problemstillingen. Det må også vurderes opp mot hvilke ressurser man har til rådighet. Eksempelvis har man gjerne en innleveringsfrist, og dermed begrenset med tid. Det kan også handle om egne ferdigheter. Man må velge en metode man behersker godt nok til å kunne gjennomføre oppgaven. I tillegg må man tenke over hva som er etisk forsvarlig (Dalland, 2017, s. 54).

Som tidligere nevnt har jeg valgt å benytte litteraturstudie som metode for å besvare oppgaven min. Grunnen til at valget mitt falt på nettopp litteraturstudie som metode, er sammensatt. En av faktorene som spiller inn på valget, er tidsaspektet for gjennomføringen av oppgaven. Ettersom man bare har noen få måneder til rådighet, anser jeg det som litt risikabelt å sette i gang intervjuprosesser eller andre former for datainnsamling der jeg er avhengig av at andre mennesker skal ha tid og mulighet til å bidra med informasjon. Samtidig tenker jeg at litteraturstudie er en lærerik prosess, som gir meg muligheten til å fordype meg i tidligere forskning på et tema som for meg er svært interessant.

Jeg har også vurdert både kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitative undersøkelser egner seg godt til å finne svar på hvor utbredt noe er, eller om man ønsker å finne ut hvordan noe blir påvirket av noe annet, altså årsak – virkning (Bjørnnes og Gjevjon, 2019). I denne

oppgaven er jeg på jakt etter menneskers erfaringer, refleksjoner og meninger. Disse kan ikke fanges opp på en hensiktsmessig måte gjennom kvantitative metoder slik som statistikk eller spørreskjema. Dermed vurderer jeg kvantitativ metode som mindre egnet for å besvare min problemstilling.

Intervju, altså kvalitativ metode, kan tenkes å kunne gi et godt svar på problemstillingen min. Eksempelvis kunne jeg intervjuet personer som har erfaringer på det området som problemstillingen berører. De som sitter på selvopplevde erfaringer, er kanskje de som best kan besvare denne problemstillingen. Likevel finnes det grunner til at intervju ikke er en god fremgangsmåte i dette tilfellet. Jeg mener at det ikke vil være riktig å sette i gang en intervjuopprosess rundt dette temaet for å skrive en bacheloroppgave. Det kan være et sårt tema, som henter frem vonde minner og vanskelige følelser hos intervjuobjektet. I tillegg har universitetet noen regler som sier noe om hvem som kan intervjues. Dermed vil ikke intervju være en aktuell metode for å besvare denne oppgaven.

3.2 Litteraturstudie

Litteraturstudie kan forklares som en studie av litteratur som allerede finnes om et tema. Det vil si at man ikke skaper ny kunnskap i en slik studie, men man kan likevel få en ny forståelse av den kunnskapen som allerede finnes (Støren, 2013, s. 17). En litteraturstudie krever at man systematiserer kunnskap. Med kunnskap menes innholdet i vitenskapelige artikler som finnes om det aktuelle temaet. Systematisering av kunnskap innebærer at kunnskapen må søkes frem, samles, vurderes og sammenfattes (Støren, 2013, s. 17).

Man kan gjennomføre litteraturstudiet på ulike måter. Det skilles særlig mellom systematiske oversiktsartikler, og oversiktsartikler (Støren, 2013, s. 16). Aveyard (2019, s. 12) forklarer at det stilles svært høye krav til en systematisk oversiktsartikkel. I en slik artikkel kreves blant annet høy grad av gjennomsiktighet når det kommer til søkeprosessen, og all relevant forskning skal tas med. Det krever også en detaljert beskrivelse av eksklusjons- og inklusjonskriterier. Det stilles også krav til søkeprosessen når man skriver en oversiktsartikkel, men her er det ikke krav om at man samler inn all relevant forskning på temaet (Støren, 2013, s. 16). I denne oppgaven vil det ikke være mulig å oppsummere all relevant forskning. Min oppgave kommer derfor til å bli gjennomført som en oversiktsartikkel, der jeg gjør rede for søkeprosessen, samt inklusjons- og eksklusjonskriterier.

3.3 Fordeler og ulemper ved litteraturstudie

Som barnevernspedagog er det viktig å holde seg oppdatert på nyere forskning som berører det arbeidsfeltet man jobber i. Det finnes enorme mengder forskningslitteratur, og det kan være uoverkommelig for mange å holde oversikten. Ved å lese en eller bare noen få forskningsartikler på et område, vil man kunne sitte igjen med et skjevt bilde. En litteraturstudie skaper et overblikk av hva som finnes av forskning på et tema, og kan bidra til nye måter å forstå forskningsresultatene på (Aveyard, 2019, s. 4). En ulempe ved litteraturstudie er at man i skriveprosessen kommer veldig nær det man studerer, og evnen til å reflektere kritisk over eget arbeid kan bli svekket. I tillegg vil vi alltid være påvirket av oppfatninger eller «før-fordommer» som vi ofte ikke er klar over. Disse vil ubevisst kunne styre fokuset i arbeidet (Jacobsen, 2010, s. 63-64).

3.4 Datainnsamling

For å finne de ulike vitenskapelige artiklene jeg baserer min oppgave på, har jeg benyttet meg av søkemotoren Oria. Jeg har også prøvd ut andre søkemotorer, som om Idunn, Google Scholar, og Fontene forskning, men fant tidlig ut at Orias avanserte søkefunksjon var den som var mest brukervennlig med tanke på filtreringsmuligheter. Søkene har blitt gjennomført siste halvdel av februar i 2022. For å komme frem til de ulike artiklene, har jeg gjennomført søk både på norsk og på engelsk.

Søkene på norsk gav færrest resultater, og det var derfor relativt enkelt å velge ut de to norske artiklene jeg har med i oppgaven. For å komme frem til disse artiklene endte jeg opp med å søke på denne måten: Samvær OG barn OG barnevern OG foreldre OG fosterhjem. Først gjennomførte jeg søket ved å filtrere på årstall, 2017 – 2022. Med dette søket fikk jeg 28 treff. Flere av treffene kunne jeg ut fra tittelen se at ikke hadde relevans for min oppgave. Resten klikket jeg inn på og leste sammendraget. Ut fra sammendraget vurderte jeg om artikkelen var relevant nok for mitt tema eller ikke. I flere tilfeller var jeg i tvil. Dermed endte jeg opp med å lese gjennom en del av artiklene før jeg bestemte hvilke jeg ønsket å bruke videre i min oppgave. Etter å ha funnet en artikkel ved å bruke den beskrevne fremgangsmåten, gjorde jeg søket en gang til uten å filtrere på årstall. Dette gjorde jeg fordi jeg ønsket å få et inntrykk av hva som fantes av forskning på temaet fra tidligere år. Da fant jeg artikkelen «*Moderskap med*

restriksjoner», fra 2015. Jeg valgte å ta den med i litteraturstudien min fordi den har høy relevans for temaet, og er relativt ny.

På engelsk kom jeg frem til følgende kombinasjon av søkeord: family contact AND contact visits AND foster care AND foster children AND birth parents AND social workers. Dette resulterte i et høyt antall artikler (over 800 treff) når jeg filtrerte på språk (kun artikler på engelsk) årstall (2017-2022) og tema (fjerner et tema som kalles Science & Technology). Jeg velger derfor å sortere på artikler med høyest relevans først, og går gjennom de første 50 artiklene som kommer opp. Jeg gjør deretter et utvalg ved å lese titler og sammendrag, og leser gjennom flere artikler som virker relevante. Til slutt velger jeg ut de to engelske artiklene etter de samme kriteriene som i søket på norsk.

3.5 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Veldefinerte inklusjons- og eksklusjonskriterier er til hjelp for å finne frem til artikler som belyser problemstillingen. I tillegg bidrar de til å holde riktig i fokus i oppgaven, og kan hindre at man bruker mye tid på litteratur som ikke er relevant (Aveyard, 2019, s.75). Før jeg satte i gang arbeidet med å bestemme hvilke artikler jeg ville bruke for å besvare problemstillingen min, tenkte jeg grundig gjennom hvilke inklusjons- og eksklusjonskriterier som skulle styre mine litteratursøk.

I henhold til universitetets regler for bacheloroppgaven skal man benytte seg av nyere forskning, helst ikke eldre enn fem år. Dermed ble et inklusjonskriterium at artiklene skulle være av nyere dato. Eldre artikler ble ekskludert. Universitetet krever også at de vitenskapelige artiklene man benytter seg av skal være fagfellevurderte. Dermed ble dette også et inklusjonskriterium. I tillegg til de nevnte inklusjons- og eksklusjonskriteriene, kom jeg også frem til noen kriterier som er tilpasset min problemstilling og metodevalg. Et viktig inklusjonskriterium er at artikkelen må være direkte relevant med tanke på at den skal belyse problemstillingen min. Dette innebar at forskningsartiklene må fortelle noe om hvilke erfaringer og meninger barn, foreldre, fosterforeldre og sosialarbeidere har med samvær. Et annet krav er at artiklene skal ha såkalt IMRaD struktur, som gjør det lett å få tak i hva som er resultatene i forskningen, og hvordan man har kommet frem til disse (Støren, 2013, s. 15). Ettersom jeg er på jakt etter tanker og erfaringer rundt samværsordninger, har jeg valgt å basere oppgaven min på kvalitative studier. Jeg har dermed utelatt en hel del relevante og interessante artikler fordi de var skrevet som systematiske litteraturstudier. Dette valget har

jeg gjort fordi jeg ønsker selv å tolke funnene i artiklene, og ikke basere meg på andres tolkninger av artikler. Jeg fant også flere relevante artikler der forfatterne hadde benyttet seg av spørreskjema, altså kvantitativ metode. Disse artiklene har jeg også utelatt fordi jeg som nevnt ønsker å få tak i erfaringer og refleksjoner som ikke lar seg fange opp i spørreundersøkelser.

3.6 Analyse

Jeg har benyttet meg av analysemetoden som er beskrevet av Aveyard, som er en forenklet tilnærming til tematisk analyse (Aveyard, 2019, s. 141-145). En forenklet tematisk analyse går ut på at man identifiserer de ulike temaene i de vitenskapelige artiklene (Aveyard, 2019, s. 141). Dette har jeg gjort ved å lese artiklenes forskningsresultat, og skrive ned de funnene som jeg mener er relevante for min problemstilling. For enklere å kunne sammenligne de ulike artiklene valgte jeg å lage en oversiktstabell (se vedlegg 1). En oversiktstabell vil ifølge Aveyard (2019, s. 137) kunne bidra til å skaffe et overblikk over de ulike studiene, og gjøre det lettere å se likheter og forskjeller mellom de ulike artiklene. Jeg brukte oversiktstabellen til å sammenligne funnene i de ulike artiklene. Dette gjorde jeg ved å bruke fargekoder, der funn med like fargekoder indikerer at de samme funnene blir gjort i flere av artiklene. Dette arbeidet krevde at jeg gjorde meg godt kjent med artiklene, og leste forskningsresultatene flere ganger. Det var nødvendig for å få med meg hva som faktisk var relevante forskningsfunn i artiklene og for å greie å gjengi funnene så konkret som mulig.

Analysearbeidet resulterte i følgende fem hovedtema:

- 1) trygghet for barnet
- 2) medvirkning
- 3) forholdet mellom fosterforeldre og foreldre
- 4) informasjon og forberedelse
- 5) tilpasse samværet til det enkelte barn

Det varierer i hvilken grad de ulike temaene går igjen i de ulike artiklene som utgjør denne artikkelens datamateriale. Tema 1, 2, 3 og 4 går igjen i tre artikler, mens tema 5 bare blir nevnt i en artikkel. Se vedlegg for mer utfyllende informasjon.

3.7 Validitet og reliabilitet

Dalland skriver at måten man henter inn data, har noe å si for hvordan oppgavens pålitelighet, eller reliabilitet blir oppfattet. Blant annet innebærer det at man er åpen om søkehistorikk, slik at resultatene er kontrollerbare (Dalland, 2017, s. 58). Jeg mener at dataene som ligger til grunn for denne oppgaven er hentet inn på en slik måte at det bidrar til å sikre oppgavens pålitelighet. Dataene er hentet inn etter strenge inklusjons- og eksklusjonskriterier som er redegjort for i oppgaven. Søkeprosessen er også redegjort for i oppgaven, slik at leseren kan etterprøve søket, og få likt resultat.

For å sikre oppgavens validitet, eller gyldighet, er det viktig at man henter inn data som er relevante for problemstillingen (Dalland, 2017, s. 60). For å sikre oppgavens gyldighet har jeg hentet datamateriale for denne oppgaven fra nyere studier som i tillegg er fagfelleverderte. I arbeidet med å samle inn data, har jeg lagt vekt på at forskningsartiklene skal fortelle noe om hvilke erfaringer og meninger barn, foreldre, fosterforeldre og sosialarbeidere har med samvær, for å kunne finne svar på hvordan barneverntjenesten kan legge til rette for gode samværsordninger. For å kunne gi et enda bedre svar på problemstillingen, skulle jeg gjerne sett at det fantes mer fagfelleverdert forskning som belyser temaet samvær fra barns perspektiv. Jeg har kun funnet en artikkel som passer inn i mine eksklusjons- og inklusjonskriterier, og som forteller noe om hvordan barn opplever samvær etter omsorgsovertakelse. De tre andre artiklene ser på samværsordninger gjennom de voksnes øyne. Dette kan skyldes svakheter i søkeprosessen, eller at barns samværs erfaringer er et tema som det er lite forsket på. I oppgaven har jeg også benyttet meg av to utenlandske studier, henholdsvis fra Spania og Australia. Det er usikker om funnene fra disse studiene er generaliserbare til den norske konteksten. I analysen av datamaterialet har jeg gjort egne tolkninger, og er åpen for at andre kan tolke datamateriale på andre måter. Åpenhet rundt analyseprosessen er også med på å gjøre resultatene etterprøvbare, og styrker dermed oppgavens reliabilitet (Dalland, 2017, s. 58).

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere og drøfte funnene fra de fire forskningsartiklene. I drøftingen vil jeg støtte meg på teori om barneverntjenestens juridiske rammeverk, for å se på hvilke muligheter og begrensninger som finnes i arbeidet med å tilrettelegge for gode samværsordninger for barn i fosterhjem, og deres biologiske familie. I tillegg vil jeg ta i bruk teori om anerkjennelse i relasjoner, fordi jeg ønsker å skape en forståelse for hvordan arbeid med anerkjennelse i relasjoner kan bidra i arbeidet med å skape gode samværsordninger.

Problemstillingen i denne oppgaven er som følger: *Hvordan kan barneverntjenesten legge til rette for gode samværsordninger mellom foreldre og barn etter omsorgsovertakelse?*

4.1 Behov for trygghet

Skoglund og Thørnblad (2021, s. 219) sin studie viser at barn i noen tilfeller kan oppleve samvær med foreldre som skremmende og utrygt, og at det har vært mangel på beskyttelse i møte med foreldrene. I et av intervjuene forteller en av ungdommene at han skulle ønske at han ble skånet fra relasjonen med moren, som var rusmisbruker. Han forteller om besøk hos moren der han ble eksponert for miljøet moren befant seg i, og at det ikke var tilsyn i disse samværene. Ungdommens fortelling om hvordan han ble eksponert for sin mors rusmiljø under samvær, viser viktigheten av at barn får den nødvendige beskyttelsen i møte med foreldrene sine.

4.1.1 Samvær i slektsfosterhjem

Ungdommene i Skoglund og Thørnblad (2021) sin studie vokste opp i slektsfosterhjem. Det er utvilsomt mange positive sider ved at barnet blir plassert hos slekt. Likevel har samvær i slektsfosterhjem på enkelte områder vist seg å være mer utfordrende enn i fosterhjem utenfor barnets familie (Bunkholdt, 2016, s. 75). I slektsfosterhjem er fosterforeldrene gjerne barnets besteforeldre eller tanter og onkler. Altså vil fosterforeldrene i mange tilfeller ha en nær relasjon til barnets biologiske foreldre. Det kan skape vanskelige situasjoner for fosterforeldrene i tilfeller der de må avvise eget barn, bror eller søster for å skåne fosterbarnet (Bunkholdt, 2016, s. 76). Det vil også være mer naturlig at foreldrene dukker opp mer eller mindre tilfeldig hjemme hos barnet utenfor planlagt samvær. Det kan igjen bidra til å skape utrygge situasjoner for barnet. Dette kommer også frem i fortellingen til en annen ungdom i

Skoglund og Thørnblad (2021, s. 219) sin studie. Hun forteller om en gang moren hadde kommet på besøk når jenta var alene hjemme. Moren hadde vært sint, og rusa eller full. Hun hadde sparket og slått etter jenta (Skoglund og Thørnblad, 2021, s. 219). Det trengs neppe en begrunnelse for å påstå at det å føle seg trygg, er grunnleggende for å kunne ha en positiv opplevelse med foreldresamvær. Likevel kan man, sett fra et relasjonsperspektiv se at trusler og vold fra foreldrene ikke er forenlig med å utvikle en god relasjon. Barns hengivenhet og lojalitet til foreldrene er ofte svært sterk (Bunkholdt, 2016, s. 106). Når foreldre da oppfører seg på en måte som skremmer eller potensielt skader barn, vil det være traumatisk for barnet. En opplevelse av at det som skal være trygt blir farlig, kan være vanskelig å håndtere for barn, og er dermed ikke forenlig verken med gode relasjoner eller samvær (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 110).

Problematikken rundt samvær i slektsfosterhjem ble også bekreftet i Kiraly og Humphreys (2016, s. 236) sin studie om barn i slektsfosterhjem i Australia, der det ble konkludert med et økt behov for oppfølging og støtte til fosterforeldrene, slik at de bedre kunne sikre trygghet for barna. Antakelig er ikke dette nytt for barneverntjenestene her i landet. Likevel beskriver Bunkholdt (2016, s. 76) at det er mindre kontakt mellom barneverntjenesten og slektsfosterforeldre, enn mellom barneverntjenesten og fosterforeldre utenfor slekt. Dermed mottar slektsfosterhjem mindre veiledning, støtte og hjelp til å håndtere vanskelige situasjoner (Bunkholdt, 2016, s. 76). Man kan tenke seg flere grunner for at det er mindre kontakt mellom slektsfosterhjem og barneverntjeneste. Eksempelvis nevner Bunkholdt (2016, s. 76) at siden det plasserte barnet er familie, så finnes det sterke bånd mellom fosterforeldrene og barnet. Det kan dermed være naturlig at fosterforeldrene da mener at det er deres oppgave å ordne opp i egen familie, og ikke involverer offentlige instanser i like stor grad som fosterforeldre utenfor slekt (Bunkholdt, 2016, s. 76).

På bakgrunn av funnene i Skoglund og Thørnblad (2021, s. 219) sin studie kan det tenkes at barneverntjenesten i noen tilfeller kanskje må mer på banen, og jobbe med relasjonen til fosterbarnet, slik at barnet får bedret sine muligheter til å fortelle til en trygg voksen hvordan han eller hun opplever samværene. Det kan medvirke til at man oppdager, og kan motvirke at barn opplever skremmende situasjoner under samvær. Dersom man finner at barnet blir utsatt for urimelig belastning ved samværene, er det barneverntjenestens plikt til å beskytte barnet. I slike tilfeller kan det tenkes at man må vurdere om det i det heletatt skal være samvær mellom foreldre og barn. Dersom man finner at det skal være samvær, er det også en mulighet og fremme sak for fylkesnemnda om å vurdere behovet for å sette inn tilsyn ved samværene.

Dette er et strengt kontrolltiltak, og barneverntjenesten må kunne begrunne dette i et behov for å beskytte barnet mot skade og farlige situasjoner (NOU 2012: 5, s. 150).

Samværsordningen bør videre evalueres jevnlig, og man må ta hensyn til at det kan skje endringer i barnet og foreldrenes livssituasjoner underveis, som påvirker samværene og skaper behov for endring (Havik og Haugli, 2010, s. 66).

4.1.2 Regler for samværene

Som et tiltak for å sikre barnas trygghet og stabilitet i samværene, kommer det i to av artiklene frem et behov om klare regler for samværene (Collings & Wright, 2020; Fuentes et al., 2019) I Collings og Wright (2020, s. 9) sin studie blir det nevnt at klare regler for kontakten med foreldrene bidrar til at barna føler seg tryggere i relasjonen med foreldrene, men også i relasjonen til fosterforeldrene. Ett eksempel på en slik regel ble gitt av fosterforeldrene i Collings og Wright sin studie, der en av fosterforeldrene forteller at biologiske foreldre ikke fikk komme hjem til familien uten avtale fordi hjemmet skulle være fosterfamiliens «*safe space*» (Collings og Wright, 2020, s. 9). Både fosterforeldre og sosialarbeiderne i Fuentes et al. (2019, s. 1423) sin studie understreker nødvendigheten av at det finnes klare regler for samværene, som alle involverte er klar over. Sosialarbeiderne er også opptatt av at det må være regler for når det er greit å avlyse samvær, eksempelvis dersom foreldre er synlig beruset, eller gang på gang ikke møter til avtalt samvær (Fuentes et al., 2019, s. 1423-1424).

Altså viser forskningen at regler for samværet kan bidra til å skape trygghet for barna, og dermed være en faktor i arbeidet med å skape gode samværsordninger. Det er fylkesnemndene eller domstolene som har vedtakskompetanse når det gjelder å sette inn tilsyn (Haugli og Havik, 2010, s. 142). De kan også bestemme forutsetninger for samværene, slik som at foreldrene skal være rusfrie eller psykisk stabile (Haugli og Havik, 2010, s.151). Studien til Jørgensen (2015, s. 190), viser at at mødrenes syn på strenge regler og restriksjoner var at de var til hinder for at samværene med barna skulle være naturlige. Særlig var de opptatt av hvordan kort varighet på samværene kunne hindre dem i å skape naturlige samvær med barna. Dermed kunne store begrensninger i kontakten mellom foreldre og barn gi dårlige forutsetninger for å utvikle et godt forhold til barna (Jørgensen, 2015, s. 190). Disse motsetningene kan vise hvor vanskelige og viktige avgjørelsene rundt samvær er. Barnas behov for skjerming og trygghet veies opp mot behovet for å opprettholde en relasjon med foreldrene. Imidlertid er det ifølge Haugli og Havik (2010 s. 144) slik at de grunnene man har til å sette inn tilsyn eller andre restriksjoner på samværet, ofte er de samme som førte til

omsorgsovertakelse i utgangspunktet. Til syvende og sist er det jo, som i alt barnevernfaglig arbeid, barnets beste som skal styre. Samtidig spiller også minste inngreps prinsipp inn, og understreker viktigheten av at regler og restriksjoner ikke blir strengere enn det som er nødvendig i den enkelte sak.

4.2 Medvirkning i planleggingen av samvær

I to av artiklene kommer det frem at det å la barnet medvirke i planleggingen av samværene, vil kunne gjøre at samværene oppleves bedre av barnet (Fuentes, et al., 2019; Collings og Wright, 2020). På tross av at ungdommene i Skoglund og Thørnblad (2021) sin studie fortalte om ulike vanskeligheter i samværene med foreldrene, var det kun et par av ungdommene som gav uttrykk for at de ønsket at samværene ikke hadde funnet sted. Likevel mente de fleste ungdommene at samværene burde hatt et bedre innhold, og blitt bedre regulert (Skoglund og Thørnblad, 2021, s. 223). En kan stille spørsmål om i hvilken grad disse ungdommene ble tatt med på råd, og fikk utøve sin rett til å medvirke til samværene.

Barns rett til å medvirke i avgjørelser som gjelder dem selv er som tidligere nevnt et av prinsippene bak barnevernloven. Det å la barn få medvirke i planlegging av samvær, kan forstås som en anerkjennelse av barnets opplevelse av samværene, og at det er barnet som best kan si noe hva som skal til for at samværene kan oppleves som gode for barnet. I lys av Schibbye (2009) sin teori om anerkjennelse kan det være viktig at barneverntjenesten i møte med plasserte barn er bevisst på at barnet har sin egen opplevelse av forholdet med foreldrene. Selv om barnevernsarbeideren forsøker å innta barnets perspektiv, og vet mye om hvordan barnet har det, er det helt umulig for andre å vite alt om hvordan barnet har det, og de opplevelsene barnet har i samværene (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 49). I en rapport utgitt av Forandringsfabrikken, er det samlet erfaringer om samvær i barnevernet fra 100 barn i alderen 7 – 18 år. Ett av resultatene i denne rapporten er at 70% av barna ikke har opplevd å få medvirke til samværet. Det innebærer blant annet at de ikke har blitt spurt om hvor ofte de vil ha samvær, om de ønsker tilsyn, hva de vil gjøre under samværet, hvor lenge det skal være, eller om de vil ha samvær i det hele tatt (Forandringsfabrikken, u.å.). Det at mange barn opplever å ikke få medvirke i utformingen av samværsplanene, kan også tolkes som at barna ikke har blitt møtt med anerkjennelse i sin opplevelse av samværene. Mangel på anerkjennelse vil ifølge Schibbye og Løvlie (2017, s. 49) være en krenkelse av barnet.

I Collings og Wright (2020, s. 9) sin studie uttaler både fostermødrene og biologiske mødre at de ser at barnet har glede av å legge planer for samværet. Det kan være planlegging av hvilke aktiviteter de vil gjøre, hva de skal spise, eller hva de skal leke med eventuelle søsken. En av fostermødrene i studien forteller også om fosterdatteren som likte å samle sammen tegninger og andre ting som hun ville vise til moren sin under neste samvær (Collings og Wright, 2020, s. 9). I Fuentes (et al., s. 1424) sine fokusgrupper ble også barnets ønsker for samværet diskutert. Fosterforeldrene tok opp at sosialarbeidere hadde en tendens til å høre mer på de biologiske foreldrene, enn barnet når det kom til ønsker for samværet. Det ble også antydnet at man burde gi barnet bedre muligheter til å påvirke om samværet skulle gjennomføres eller ei. En av fostermødrene uttaler: *“When the mother’s going through a bad time the children don’t want to go to the visits”* (Fuentes, et al., 2019, s. 1424).

4.2.1 Foreldrenes ønske om å medvirke

I Jørgensen (2015, s. 191) sin studie, kommer det frem at også mødre ønsker større mulighet til å medvirke til samværene. En av mødrene i studien knytter mulighet til å medvirke direkte opp mot det å føle seg som en mor: *«Å føle seg som mor det er jo dette at du kan påvirke, jeg føler meg mer som mor dersom jeg kan påvirke samværsavtalene (...)* (Jørgensen, 2015, s. 191). Altså viser det seg at både foreldre og barn har et ønske om å medvirke til samværsordningene. I NOU 2012: 5 (s. 109) blir det forklart at et av mange dilemmaer knyttet til samværsordninger, er at foreldrenes interesser ikke alltid er forenlige med barnets. For å ivareta det biologiske prinsipp kan barneverntjenesten og fylkesnemndene i enkelte tilfeller komme til å fastsette samværsordninger som tar mer hensyn til foreldrenes ønsker, enn til barnets (NOU 2012: 5, s. 110). Beslutninger om samvær må barneverntjenesten fatte på bakgrunn av ulike faktorer, som barnets sårbarhet, foreldrenes fungering og forståelse av situasjonen, formålet med plasseringen, og barnets tilknytning (NOU 2012: 5, s. 109). Vurderingen av hva som er barnets beste skal som nevnt være overordnet for alle avgjørelser som berører barnet. Det innebærer at barnets behov vektet tyngre enn foreldrenes rettigheter (Sundt, 2016, s. 49). Altså kan det forstås slik at dersom barnet har ønsker og behov i forhold til samværet, som er uforenlige med foreldrenes ønsker, er det barnets stemme som skal bli hørt. Eksempelvis kan det bety at dersom barnet ønsker tilsyn ved samværene så må det vurderes som en mulighet, selv om foreldrene ikke ønsker det.

4.3 Samværsordningen må tilpasses det enkelte barn

I kun en av forskningsartiklene kommer det direkte frem at samværsordningen må tilpasses det enkelte barn (Fuentes et al., 2019, s. 1423-1424). En av fosterforeldrene i fokusgruppen sier det på denne måten: *“There`s not one approach that fits all families. It depends on the circumstances of each child and family, because every situation is different”* (Fuentes et al., 2019, s. 1424). Dette er i tråd med hvordan Haugli og Havik (2010, s. 17) beskriver at avgjørelser om samvær skal baseres på mange ulike forhold. Blant annet foreldrenes fungering og forhold til barnet, og ulike forhold ved barnet, som hvordan barnet har det i dag, og hvordan barnet hadde det tidligere. Avgjørelser om samvær skal heller ikke skrives i stein, men vurderes fortløpende om det er behov for justeringer i samværsordningen for at den skal fungere på en tilfredsstillende måte for barnet (Haugli og Havik, 2010, s. 20). Her kan man også trekke paralleller til prinsippet om barnets beste, som innebærer at man må gjøre konkrete og individuelle vurderinger for å finne ut hva som er det beste for hvert enkelt barn (Sundt, 2016, s. 49).

I Gerdts-Andersen (2020) sin undersøkelse av hvordan fylkesnemndene begrunnet begrensninger i samværsretten, ble det konkludert med at fylkesnemndene viser en tendens til en standardisering i måten de vurderer omfanget av samværene. Undersøkelsen viser også at det er svært begrenset i hvilken grad fylkesnemndene gir individuelle begrunnelser for det samværet som blir satt. (Gerdts-Andersen, 2020, s. 25). Resultatet av denne studien kan tyde på at det er et forbedringspotensiale hos fylkesnemndene i hvordan det arbeides med å tilpasse samværsordningene til det enkelte barn. Pettersen (2016) er opptatt av å ivareta hensynet til barnets beste i avgjørelser om samvær. Derfor mener hun at barneverntjenesten bør jobbe for å unngå standardformuleringer i avgjørelser om samvær, slik at samværsomfanget blir tilpasset det enkelte barn. For å få til dette mener Pettersen (2016) at barneverntjenesten allerede i begjæringen av omsorgsovertakelsen må være i stand til å foreslå et godt begrunnet omfang for samværet, noe som krever at barneverntjenesten bruker tid på argumentasjon. Samværsordningen bør videre evalueres jevnlig, og man må ta hensyn til endringer som kan skje underveis (Pettersen, 2016).

4.4 Samarbeid og forholdet mellom fosterforeldre og biologiske foreldre

Sundt (2016, s. 413-414) beskriver at mange foreldre føler på sorg, savn, og skam i etterkant av en omsorgsovertakelse. Noen foreldre føler også på sjalusi mot fosterforeldrene (Sundt, 2016, s. 414). Altså kan det tenkes at utgangspunktet for å utvikle et godt samarbeid og en

god relasjon ikke er helt ideell. Likevel blir det i tre av studiene som ligger til grunn for denne oppgaven, funnet at forholdet mellom fosterforeldre og biologiske foreldre er av stor betydning for å få til en god samværsordning (Collings og Wright, 2020; Fuentes et al., 2019; Jørgensen, 2015). I fosterhjemsavtalens punkt 4.4 kan man se at fosterforeldrene forplikter seg til å samarbeide med foreldrene og eventuelle andre som skal ha samvær med barnet (BLD, 2010, s. 8). Det ser ikke ut til å finnes nærmere føringer for hvordan fosterforeldre kan gå frem i møtet med fosterforeldre, hvor mye kontakt de skal ha, eller hvordan de skal ha kontakt. Altså er det opp til barneverntjenesten å legge til rette for at relasjonen og samarbeidet kan utvikle seg. Sundt (2016, s. 418) foreslår at det blir holdt samarbeidsmøter der barneverntjenesten, foreldre og fosterforeldre møtes for å prate om samværsordningen, eller løse eventuelle vanskelige situasjoner som kan oppstå. Barneverntjenestens rolle rundt etableringen av relasjon og samarbeid mellom foreldre og fosterforeldre blir også nevnt i Fuentes (et al., 2019, s. 1423) sin fokusgruppe bestående av sosialarbeidere. Her ble det nevnt at forholdet mellom fosterforeldre og foreldrene bør bygges gradvis opp, og at barneverntjenesten bør følge med i denne prosessen (Fuentes et al., 2019, s. 1423). I Agder og Vestfold får foreldre med barn i fosterhjem tilbud om et kurs som har som formål at foreldrene skal mestre den nye tilværelsen med barn i fosterhjem (Sundt, 2016, s. 418). Dette kurset skal blant annet hjelpe foreldrene til å se hvordan de kan bidra til et godt samarbeid, og spille på lag med fosterforeldrene. En evaluering av kurset har vist at foreldrene har god nytte av dette (Sundt, 2016, s. 418).

For å få til det praktiske samarbeidet rundt et fosterbarn, kan også relasjonen mellom fosterforeldre være av betydning. I Jørgensen (2015, s. 194) sin studie beskrev flere av mødrene hvor viktig relasjonen med fosterforeldrene var for at de skulle kunne fortsette å delta i barnets liv. En inkluderende holdning hos fosterforeldrene var ifølge mødrene et viktig utgangspunkt for å få til et godt samarbeid (Jørgensen, 2015, s. 194).

4.4.1 Anerkjennelse og støtte

I saker der det blir bestemt at det skal være tilsyn ved samvær, kan ikke fosterforeldrene bli pålagt å ha ansvaret som tilsynsfører (Bunkholdt, 2016, s. 435). Det er likevel ikke noe hinder for at fosterforeldrene er med på samværene dersom barn og foreldre ønsker det. I Collings og Wright (2020, s. 9) sin studie blir det nevnt et eksempel der fosterforeldrene, gjennom å ha et godt forhold til foreldrene, kunne fungere som en støtte i samværene, og hjelpe foreldrene til å samhandle med barna. Schibbye og Løvlie (2017, s. 49-50) er opptatt av at gode relasjoner bygges ved at en har en anerkjennende holdning til den andre. Noe som innebærer

anerkjennelse av den andres opplevelse av situasjonen, følelser, redsler, håp, gleder og konflikter (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 50). Kanskje er det mye forlagt at foreldrene skal gå inn i relasjonen med fosterforeldrene med en anerkjennende og åpen holdning, med tanke på nettopp har mistet omsorgen for barna sine, og antakelig har det svært vanskelig. Slik som jeg forstår Schibbyes teorier om anerkjennelse i relasjoner, kan fosterforeldrene likevel, gjennom å være anerkjennende, ekte og til stede i kontakten med foreldrene, bygge opp et grunnlag for en videre god relasjon. Ved å ta foreldrenes følelser og opplevelser på alvor, kan de gi foreldrene en følelse av at de faktisk er verdt å ta på alvor. Det igjen, kan føre til at de tar seg selv på alvor, får styrket selvfølelse og ser sin egen verdi (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 51). På den andre siden kan mangel på anerkjennelse gjøre veien til oppgitthet og konflikt kort (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 50).

4.5 Informasjon og forberedelse i forbindelse med samværene

I tre av artiklene ble det funnet at barn og foreldre har behov for informasjon og forberedelse i forbindelse med samværene (Fuentes et al., 2019; Jørgensen, 2015; Skoglund og Thørnblad, 2021). Fosterhjemsavtalen sier at barneverntjenesten skal, i samarbeid med fosterfamilien, sørge for å formidle informasjon til barnet, tilpasset barnets alder og modenhet. Barnet skal vite at det er fosterbarn, og hvorfor det ikke kan bo hjemme. Informasjonen skal hjelpe barnet til å ivareta sin egen historie (BLD, 2010, s. 6). Ifølge fosterhjemsavtalen skal fosterforeldrene også få nødvendig informasjon om barnet, slik at de på best mulig måte kan ivareta omsorgen for barnet (BLD, 2010, s. 6).

4.5.1 Forberedelse og informasjon til barnet

Fosterforeldrene i Fuentes (et al., 2019, s. 1424) hevder at barna har behov for å bli forberedt i forkant av samværene. Det kan ifølge Forandringsfabrikken (2021, s. 43) eksempelvis innebære at barna får informasjon om hvor samværet skal være, varigheten på samværet, hva de skal gjøre, og hvem som skal være til stede. Slik informasjon kan bidra til at barnet gleder seg mer, eller gruer seg mindre til samværene (Forandringsfabrikken, 2021, s. 43). I Skoglund og Thørnblad (2021, s. 222-223) sin artikkel blir det også tydeliggjort hvordan riktig og tilpasset informasjon til barnet kan hjelpe barnet å håndtere at moren ikke dukker opp til samvær. En av ungdommene forteller hvordan bestemoren hadde fortalt henne om morens situasjon, slik at hun visste hvorfor moren noen ganger ikke dukket opp til avtalt samvær: «(...) bestemor var ærlig med meg og sa at det er et problem, hun klarer det ikke uansett. Hun

har veldig, veldig lyst, og det er ikke din skyld, men hun klarer det ikke på grunn av rusen» (Skoglund og Thørnblad, 2021, s. 222). Denne informasjonen hjalp jenta til å forstå hvorfor moren ikke dukket opp til samvær, uten at det ble sådd tvil om at moren fremdeles var glad i barnet sitt (Skoglund og Thørnblad, 2021, s. 223). Barns behov for tilpasset informasjon kommer også frem i forandringsfabrikken sin undersøkelse, der barn som har opplevd å få informasjon om hvorfor foreldrene uteblir til samvær, oppgir at de blir mindre lei seg og ikke legger skylden på seg selv (Forandringsfabrikken, 2021, s. 43). Sundt (2016, s. 324) understreker viktigheten av informasjonen som blir gitt til barnet er riktig, og at man ikke bør prøve å skåne barnet ved å fortelle usannheter.

Sosialarbeiderne i Fuentes (et al., 2019, s. 1423) sin studie mener at forberedelse av barna innebærer å sikre at barna får medvirke i planleggingen av samværene, både med tanke på lengden på samværene, og hva barnet ønsker med samværene (Fuentes et al., 2019, s. 1423). Bunkholdt (2016, s. 439) foreslår at man også i forberedelsen av barnet viser bilder av foreldrene og eventuelt bilder som ble tatt under sist samvær. Dette kan særlig være nyttig for barn som har sjeldnere samvær med foreldrene (Bunkholdt, 2016, s. 439). Akkurat hvordan man går frem for å forberede et barn før samvær, vil nok også være avhengig av ulike faktorer ved barnet og foreldrene. Det kan tenkes at det å la barnet medvirke og selv fortelle hvordan han eller hun ønsker å bli forberedt i forkant av samværene kan være en god innfallsvinkel i dette arbeidet.

4.5.2 Forberedelse og informasjon til fosterforeldrene og foreldrene

For å kunne forberede barnet best mulig til samværene, ønsker fosterforeldrene i Fuentes (et al., 2019, s. 1424) sin studie mer informasjon om barnets biologiske familie. Ettersom fosterforeldrene ikke regnes som part i saken, har de heller ikke innsyn i barneverntjenestens sine saksdokumenter (Sundt, 2016, s. 320). I tillegg har barneverntjenesten som utgangspunkt taushetsplikt ovenfor foreldrene, og kan kun gi ut opplysninger om foreldrene som anses å være nødvendige for at fosterforeldrene skal være i stand til å ta vare på barnet (Sundt, 2016, s. 320). Dermed må barneverntjenesten gjøre en vurdering av hvilken informasjon som er nødvendig for fosterforeldrene å få (Sundt, 2016, s. 320). I noen tilfeller kan fosterforeldrene ha behov for mer informasjon om barnet og den biologiske familien, enn det barneverntjenesten vurderer som nødvendig å gi. I disse tilfellene kan en mulig løsning være at foreldrene selv gir informasjon til fosterforeldrene (Sundt, 2016, s. 320).

På lik linje med fosterforeldrene, har også foreldrene behov for informasjon om barnet for å kunne ivareta barnet under samværene (Jørgensen, 2015, s. 191). Noen av mødrene i

Jørgensens (2015, s. 191) studie uttaler at mangel på informasjon om barnets hverdagsliv gjør at kommunikasjonen med barnet blir vanskelig. Informasjon om barnets sosiale liv, skolegang, helse og dagligliv blir nevnt som viktig for at mødre skal kunne ivareta barna under samvær (Jørgensen, 2015, s. 191). Det at foreldrene får kunnskap om barnets hverdagsliv og skolegang kan altså hjelpe dem til å ivareta barna under samvær. Slik informasjon kan enten bli formidlet av barneverntjenesten, eller av fosterforeldrene dersom de har en dialog med foreldrene.

5.0 Oppsummering og avslutning

Problemstillingen for denne oppgaven har som kjent vært; *Hvordan kan barneverntjenesten legge til rette for gode samværsordninger mellom foreldre og barn etter omsorgsovertakelse?*

Arbeidet med denne oppgaven har styrket min forståelse av at det ikke finnes en oppskrift som passer for alle barn og foreldre, når det kommer til samvær etter omsorgsovertakelse. Ett av funnene i forskningsartiklene som ligger til grunn for denne oppgaven var at samværsordningen må tilpasses det enkelte barn, ettersom alle familier er ulike og dermed har ulike behov (Fuentes et al., 2019, s. 1242). På mange måter kan det tenkes at svaret på problemstillingen kan oppsummeres i nettopp denne setningen. Samvær etter omsorgsovertakelse er uten tvil et komplekst tema, og det har gjennom denne oppgaven vist seg at det er flere andre faktorer som også kan være av betydning i arbeidet med å legge til rette for gode samværsordninger. Godt samarbeid og godt forhold mellom foreldrene og fosterforeldrene viser seg å være av betydning for å få til fleksibilitet og godt samarbeid om samværene (Collings og Wright, 2020; Fuentes et al., 2019; Jørgensen, 2015) Dette er forhold som i mange tilfeller kan tenkes å være vanskelig å styre for barneverntjenesten. Likevel kan riktig hjelp og oppfølging av foreldrene i etterkant av omsorgsovertakelsen bidra at foreldrene også ser verdien av å få til et godt samarbeid med fosterforeldrene (Bunkholdt, 2016, s. 76). En tredje faktor i arbeidet med å tilrettelegge for gode samvær, er å sikre at barnet er trygt under samværene (Skoglund og Thørnblad, 2021). Det at barneverntjenesten har nok og riktig kunnskap om barnets og foreldrenes situasjon, og i tillegg har innsikt i barnets følelser og opplevelser rundt samværene, er en forutsetning for å kunne ivareta barnets beste i vurderinger og beslutninger som angår barnet (Brottveit, 2013, s. 20). Klare regler for samværene og riktig oppfølging fra barneverntjenesten kan også motvirke at barnet opplever skremmende episoder under samvær med foreldrene (Collings & Wright, 2020; Fuentes et al., 2019). Det å la barnet medvirke til samværene kan også være en viktig faktor i arbeidet med å tilrettelegge for gode samvær (Fuentes, et al., 2019; Collings og Wright, 2020). Mange barn opplever å ikke få mulighet til å medvirke til samværene, og får dermed ikke mulighet til å uttrykke hvordan de har det, og hvordan de ønsker å ha det under samvær (Forandringsfabrikken, 2021, s. 8). For å minske stress og usikkerhet rundt samværene, kan forberedelse og tilstrekkelig informasjon til barnet, foreldrene og fosterforeldrene i forkant av samværene være en viktig faktor (Fuentes et al., 2019; Skoglund og Thørnblad, 2021). For

foreldrene sin del handler dette om at de har behov for informasjon om barnet for å kunne ivareta barnet på best mulig måte i samværene (Jørgensen, 2015, s. 191).

De fem hovedtemaene som kom frem i forskningsartiklene, og som blir diskutert i denne oppgaven, vil neppe by på ny kunnskap for sosialarbeidere som jobber med plasserte barn og deres familier. Likevel kan kunnskap og bevissthet om disse ulike faktorene være godt å ha med seg i arbeidet med plasserte barn og deres omsorgspersoner. Teorien om anerkjennelse i relasjoner, som ligger som faglig bakgrunn for denne oppgaven, bygger opp under forståelsen av at det å ha en anerkjennende væremåte og tankesett kan være et viktig verktøy i arbeid med å tilrettelegge for gode samværsordninger. Det å anerkjenne at barn og familier har ulike behov og opplevelser av samværene, vil kanskje også kunne bidra til større grad av medvirkning i planlegging av samværene. På den måten kan en anerkjennende grunnholdning blant barnevernsarbeidere føre til at samvær blir bedre tilpasset det enkelte barn, og slik sett bidra til samværsordninger som oppleves som gode for barna og deres familier.

6.0 Litteraturliste

- Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: A practical guide* (4.utg.). Open University Press.
- Barne, likestillings og inkluderingsdepartementet (2010). *Fosterhjemsavtalen*.
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/fosterhjemsavtalen2011.pdf> *15 s.
- Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet. (23. september 2021). Bufdir ber barneverntjenestene vurdere mer samvær.
https://bufdir.no/aktuelt/ber_barneverntjenestene_vurdere_mer_samvar/
- Barnevernloven. (1992). *Lov-1992-07-17-100 Barnevernloven—Lovdata Pro* (15. utg.). Barne- og Familiedepartementet.
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1992-07-17-100/%C2%A74-19>
- Bie, T. (2014). De juridiske rammene for barnevernets undersøkelse. I B. N. Aadnesen og E. Hærem (Red.), *Barnevernets undersøkelse* (3. utg., s. 67-88). Universitetsforlaget.
- Bjørnnes, A. K. & Gjevjon, E. R. (2019, 31. oktober). Kvalitet i kvantitativ metode – et innblikk. *Sykepleien*. <https://sykepleien.no/forskning/2019/09/kvalitet-i-kvantitativ-metode-et-innblikk>
- Brottveit, G. (2013) Barnets beste – en fortolkende tilnærming til begrepets betydning i en barnevernfaglig kontekst. *Fontene forskning*. 1(13), 18-31. *13
- Bunkholdt, V. (2016). Samvær og kontakt med foreldre, søsken og andre. I H. Sundt (Red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utg., s. 425–450). Kommuneforlaget. *25 s.
- Bunkholdt, V. (2016). Slektsfosterhjem. I H. Sundt (Red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utg., s. 73-78). Kommuneforlaget. *5 s.
- Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (1. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Collin-Hansen. (2019). *Innføring i barnerett for sosialarbeidere* (4. utgave.). Universitetsforlaget. *10 s.

- Collings, S. & Wright, A. C. (2020). Two families joined by a child: the role of direct contact in fostering relationships between birth and carer families in permanent care. *Journal of Family Studies*. <https://doi.org/10.1080/13229400.2020.1756899>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6. utg.) Gyldendal.
- Fuentes, M. J., Bernedo, I. M., Salas, M. D., & García-Martín, M. A. (2019). What do foster families and social workers think about children's contact with birth parents? A focus group analysis. *International Social Work*, 62(5), 1416–1430.
<https://doi.org/10.1177/0020872818775475>
- Forandringsfabrikken. (u.å.) *Forandringsfabrikken/Change factory*. Hentet 19. mars 2021 fra <https://forandringsfabrikken.no/det-handler-om-oss/>
- Forandringsfabrikken. (2021). *100 barn 7-18 år om samvær i barnevernet. Det handler om oss*. Forandringsfabrikken. https://forandringsfabrikken.no/wp-content/uploads/2021/03/SAMVAER_net-1.pdf * **36 s.**
- Gerds-Andresen, T. (2020). Fastsettelse av samvær ved omsorgsovertakelse: En analyse av hvordan fylkesnemnda begrunner sin utmåling. *Kritisk juss*, 51(02), 125–153.
<https://doi.org/10.18261/issn.2387-4546-2020-02-05> ***28 s.**
- Haugli, T., & Havik, T. (2010). *Samvær i barnevernsaker: Psykologiske og juridiske vurderinger* (1. utg.). Universitetsforlaget. * **157 s.**
- Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring innføring i metode for helse- og sosialfagene* (2. utg.). Høyskoleforlaget.
- Jørgensen, E. T. (2015). Moderskap med restriksjoner. *Norges barnevern*, 92(3), 20.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2015-03-03>
- Kiraly, M. & Humphreys, C. (2016). 'It's about the whole family': family contact for children in kinship care. *Child & Family Social Work*, 21(2), 228–239.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12140>
- Møller, L. (2012). *Anerkjennelse i praksis: om utviklingsstøttende relasjoner*. Kommuneforlaget. ***36 s.**

- NOU 2012:5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling* – Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf> * **228 s.**
- NOU 2016: 16. (2016). *Ny barnevernslov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* - Barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf>
- NOU 2018: 18. (2018). *Trygge rammer for fosterhjem* – Barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cfec9a0ff1f3471891656e1ce9dbd2ff/no/pdfs/nou201820180018000dddpdfs.pdf>
- Pettersen, I. N. (2016). Samvær til glede for barn. *Fontene forskning*.
<https://fontene.no/fagartikler/samvar-til-glede-for-barn-6.47.321188.6fd1958dcf> * **5 s.**
- Rød, P. A. (2014). Mellom analyse og argumentasjon. I B. N. Aadnesen og E. Hærem (Red.), *Barnevernets undersøkelse* (3. utg., s. 20-36). Universitetsforlaget.
- Schibbye, A. (2009). *Relasjoner : et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi* (2. utg.). Universitetsforlaget. * **229 s.**
- Schibbye, A. (2015, 23. juni) *Anne-Lise Løvlie Schibbye*.
<http://anerkjennelse.com/author/admin>
- Schibbye, A. & Løvlie, E. (2017). *Du og barnet : om å skape gode relasjoner med barn*. Universitetsforlaget. * **152 s.**
- Skoglund, J & Thørnblad, R. (2021). Problemer med foreldresamvær i barnevernet - unge voksnes fortellinger. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 98(3), 210–228.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-03-05>
- Støren, I. (2013). *Bare søk! Praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier* (2.utg.). Cappelen Damm Akademisk. * **65 s.**
- Sundt, H. (2016). Fosterbarnas foreldre. I H. Sundt (Red.), *Fosterhjemshåndboka* (s. 413-424). Kommuneforlaget. * **11 s.**
- Sundt, H. (2016). Hva styrer fosterhjemsomsorgen? I H. Sundt (Red.), *Fosterhjemshåndboka* (s. 48-64). Kommuneforlaget * **16 s.**

Sundt, H. (2016). Informasjon om og til fosterbarnet. I H. Sundt (Red.),
Fosterhjemshåndboka (s. 320-328). Kommuneforlaget. * **8 s.**

Selvvalgt pensum: 1059 sider.

Vedlegg 1 - Oversiktstabell

Forfatter og år	Artikkeltittel	Formål	Metode	Respondenter	Perspektiv (barn, fosterforeldre eller sosialarbeidere)	Funn
Fuentes, Bernedo, Salas & Garcia – Martin, 2019	What do foster families and social workers think about children`s contact with birth parents? A focus group analysis	Samle og analysere meninger og tanker om samvær	To fokusgrupper. En gruppe sosialarbeidere og en gruppe fosterforeldre	8 sosialarbeidere, 9 fosterforeldre,	Sosialarbeidere og fosterforeldre	Sikre trygghet, regler for samvær godt samarbeid/forhold mellom fosterforeldre og foreldre, informasjon, forberedelse og støtte til alle involverte. La barn medvirke i samværsplanen, tilpasse samværene til det enkelte barn
Skoglund & Thørnblad 2021	Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksnes fortellinger	Belyse hvilke problemer og utfordringer som vektlegges i unge voksnes narrativer om foreldresamvær	Kvalitativt intervju	26 unge voksne (19-26 år) som vokste opp i slektsfosterhjem	Barnets perspektiv	Sikre barns trygghet, skjerming fra foreldres problemer, tilstrekkelig informasjon om foreldres livssituasjon
Jørgensen, 2015	Moderskap med restriksjoner		Sekundæranalyse av intervjuer gjort i 2008	10 mødre	Foreldres perspektiv	Mer informasjon om barnet. Medvirkning i utforming av samværsplan. Fleksible og inkluderende fosterforeldre.
Collings & Wright, 2020	Two families joined by a child: the role of direct contact in fostering relationships between birth	Forstå hva som gjør at fosterfamilien og den biologiske	Semistrukturert intervju	12 biologiske familier og 26 fosterforeldre til barn	Fosterforeldre og biologiske foreldre	Godt forhold mellom fosterhjem og biologiske foreldre. Klare regler for samværet gir trygghet for barnet. Inkludere barnet i planleggingen av samværet, skape

	and carer families in permanent care	familien til et barn får et godt forhold til hverandre		med langvarige plasseringer		forutsigbarhet for barnet. Aktiviteter som barnet liker.
--	--------------------------------------	--	--	-----------------------------	--	--